

Årgang 5 · nr 2 · Juni 2001

Alderens nye sider

NYHEDSBREV

Japansk skrifttegn: 'Alderdom' – eller 'Alle de år efter fødslen'

Videnscenter på Ældreområdet

Kroppen og det levende ord

"Jeg er kulvognene, de gamle er lokomotivet", siger Ulla Brita Gregersen om sit 26-årige virke med Viborg pensionisterne.

Af Anne Brockenhuus-Schack

Kommunikationsmedarbejder ved videnscentret

"Egentlig er det utrolig enkelt. En blanding af grundtvigianske højskoletanker om at holde hovedet og kroppen i gang, men vi skal heller ikke glemme at holde det levende ord ved lige. For med Grundtvig bliver det taget fra dig, hvis du ikke bruger, det du har. Her er de gamle gode til at formulere sig. Det er vigtigt at blive set – det værste er at blive overset. Og mennesker bliver interessante, når de foretager sig noget interessant".

Stemmen er lys og ivrig, når Ulla Brita Gregersen fortæller om sit virke blandt Viborg pensionisterne. Hun er uddannet ergoterapeut, og det var faktisk lidt af en tilfældighed, at hun kom til at arbejde med gamle – men nu har hun gjort det i 26 år. Med imponerende resultater til følge og et stort engagement. Gennem alle årene har hun formået at bevare gejsten:

"Nogle gange spørger jeg mig selv om, hvordan det sker. Men jeg tror, at man skal være åben og begejstret. Hvis jeg ikke laver noget nyt, overlever jeg ikke. Det er noget med at komme i gang, og hver gang må jeg indse, at bukseelastikken kan rumme meget – omend der nok skal trækkes lidt mere i den med de gamle. Det er ikke nemt hele tiden, men det kører alligevel! Måske er jeg idiotoptimist, men som regel går det. De gamle videregiver også megen energi, og jeg kan blive imponeret over deres vingefang, når de kommer med de helt vilde ideer. Som da de i forbindelse med et projekt f.eks. foreslog, at så skulle vi da bare tage til Japan for at se på høreapparater ...".

Projekterne spænder vidt, og det sker vel at mærke ved, at Ulla Brita Gregersen får løn i 15 timer under fritidsloven – "en del af året" – resten er frivilligt arbejde og indtægt ved foredragsvirksomhed i kommunerne m.v.

Undgå omklamring

"For mig at se, har vi brug for de frivillige, men vi skal passe på ikke at institutionalisere dem i systemer og kurser. Vi skal undgå omklamringen og de mange farlige regler. For tiden tales der f.eks. om en grundlov for det frivillige arbejde. At besøgsvennen ikke må røre støvsugeren. Men måske er det lige det, der i den givne situation er brug for. Så må man tage nappet med. Det er

som med kærlighed, lykke og medmenneskelighed – det kan ikke hegnes ind. For så dør det". Og hun fortsætter:

"Nu har vi noget der hedder Frivillighedsår. Men ser man mere på indpakningspapiret end indholdet, bliver det tomt. Jeg er ikke god til at gå til så mange møder. Jeg vil hellere gøre noget. Få noget fra hånden. Vi skal ikke glemme, at der er mange, som laver noget godt i det stille uden for foreninger og organisationer. Vil vi til at bestemme for meget over dem, så visner det".

Spørger man Ulla Brita Gregersen, hvordan hun arbejder, så beskriver hun det først og fremmest som en lytten og inspiration: "Jeg er kulvognen, de gamle er lokomotivet, min rolle er iscenesætterens og inspiratorens. Så jeg lytter til de gamle, prøver at finde ud af, hvad de har lyst til, og giver dem mod til at gøre det, de gerne vil. De gamle skal bringes ud over 'det kan man ikke i min alder'-holdningen. Arbejdet skal være meningsfyldt for dem, og der skal skabes kontakt, så de gamle ikke lukker sig inde i deres egen verden. Efter modellen først-at-oplive-så-at-oplyse".

Et søm i tæppet ...

En af de mange ting, der er kommet gang i, er bøgerne. De gamle har skrevet 'Kære børn og børnebørn', 'Det mener de gamle selv', 'Det bedste ved at have en bedste', 'Det bedste ved at have et barnebarn', kogebogen 'God livsappetit, sund madglæde', 'Godt sagt, du gamle'. I forbindelse med kogebogen kom diasserien 'Hvordan får jeg fat i en mand efter de 80 – og hvordan holder jeg ham', og nu kommer endnu en kogebog 'Bedste LIVretter'.

På et tidspunkt satte Ulla Brita Gregersen ind mod faldulykker, og sloganet for den kampagne - 'Et søm i tæppet er bedre end et i hofte' – er nu kendt over det ganske land. 15 år efter blev kampagnen honoreret med EUs sundhedsoplysningspris, og materialet blev oversat til seks sprog. En anden kampagne gik på hørelsen - 'Hørebillede fra dagligdagen'.

Kataloget er endeløst. Det seneste er en busgymnastik-video om, hvordan man modvirker hævede ben og stivhed i kroppen. Projektet 'Rejs dig glad' er kommet både på video, cd og kasset-

te. Videoen 'Lev livet også når du bliver gammel' handler om aktiviteterne i Viborg. Der er lavet fotoudstillingen 'Slå bro over generationskløften' og 'LIVShistorier', småpjecer, digtsamlinger, mange rejsefilm fra Danmark og Norden, foredrag, musicals, sangkor, undervisning, guider i hjembyen, virksomhedsbesøg, studierejser i ind- og udland, museumsbesøg, skolekomedie, tegnemodel, studiebesøg. De gamle har været forsøgskaniner for fri idræt, på social- og sundhedsskoler og meget mere. - "kun fantasien sætter grænser".

Generationsspørgsmålet

Generationsspørgsmålet går igen i mange af de projekter, Viborg pensionisterne arbejder med. I en årrække har de adopteret skoleklasser – "et projekt, der ligger vort hjerte nær" – hvor de ældre fortæller skoleeleverne om deres barndom og tilværelse. "Ældre skal knytte bånd i tide, også med yngre". En udløber heraf er projektet 'En fortælling til verden', hvor man 'sender' et barn, en gammel og et æbletræ fra land til land, hvor de fortæller om deres eget land, og denne beretning udvikler sig og får stadig nye aspekter føjet til. Alle beretningerne samles til sidst i en bog. Foreløbig har denne karavane været i Etiopien, Argentina, Japan, her i Danmark og skal videre til Grækenland. Herhjemme har børnene tegnet og fortalt en historie, der er typisk dansk. "Det er en måde, hvorpå de gamle og børnene sammen kan arbejde for fremtiden. De gør hinanden gode, appellerer til det umiddelbare og de bruger hinanden".

(Foto: Preben Madsen)

Ulla Brita Gregersen:
"Jeg har fået prædikatet
'idemager', og medgivet, der er kort
fra ide til handling"

Det førte videre til et samarbejde med den lokale sprogs-kole for flygtninge. Her har pensionisterne engageret sig i at lære de nye danskere det danske sprog – "de gamle er jo gode til kryds og tværs", og her synger og taler generationerne sammen.

"Det giver en gensidig forståelse for religion og kulturforskelle. Hvad betyder Jesus for de gamle danskere, og hvad må muslimerne spise under Ramadanen? Hvordan har familien og de ældre det her og i de nye danskeres hjemlande? Hvad med omsorg? Hvad er takt og tone, ret og pligt? Der udtrykkes glæde og bekymring for hinanden, og de gamle udviser en stor fingerspidsfor-

nemmelse, samtidig med at de arbejder meget spontant og begejstret. Der er ikke tale om noget firkantet undervisningsforløb, men om samvær, der medfører læring. Sprogskolen og pensionisterne søger nu om at komme på studietur til København. 16-18 flygtninge og 24-25 pensionister skal deltage".

Viborg pensionisterne har også haft besøg fra udlandet, og de har lavet Danmarks-dage i Frankrig og Grækenland.

"Det er et spørgsmål om både at nyde og yde – om ligeværd og forpligtende fællesskab, hvor vi ser muligheder, talenter og ressourcer. Ingen gør noget for nogen – vi støtter hinanden i medgang og modgang. Her er ikke noget, der fejles ind under gulvtæppet! Kravet er, at det, vi skal lave sammen, er relevant og tidssvarende".

Ingen superpensionister

Ulla Brita Gregersens arbejde i Viborg Kommune er bygget op omkring fem pensionist-studiekredse, hvor alderen spænder fra 77 år til 92. "Der er ikke tale om superpensionister, men om ganske almindelige gamle, hvoraf nogle ind i mellem ligger på sygehuset, andre er lidt glemsomme, mens et par stykker har det svært psykisk. Men de hænger ved, så godt de kan. Vi har et fortrinligt samarbejde med sygehuse og de praktiserende læger. For det er jo gået op for dem, hvor vigtigt det er for de ældre, at de bevarer deres værdighed og ansvar og har noget at gå op i".

Viborg pensionisterne har også etableret Ældrelinjen, der er en telefonlinje, hvor man kan sludre lidt eller spørge om alt muligt. Lige fra hvordan man kommer ind i domkirken, hvor man finder en bridgemakker, klager over maden og til, hvordan ens gamle demente mor kan få hjælp.

Samtalen med Ulla Brita Gregersen bevæger sig vidt omkring. Og man har ikke talt mange minutter med hende, før man fornemmer et ubureaukratisk væsen med orden i kaos. Men har det nogen sinde været et problem i relation til de offentlige myndigheder?

"Jeg har fået prædikatet 'idemager', og jeg bliver brugt til at udvikle ideer både i Viborg og andre steder i landet. Vi sørger altid for at informere amt og kommune om det, vi gør. Medgivet, der er kort fra ide til handling, men myndighederne har derfor også kunnet bruge os som udviklere. Eksempelvis benytter kommunen mig til at informere nyttilflyttede ældre. Og det er da også sådan, at hvis jeg beder om en fotokopimaskine eller dækning af rejseudgifter, så får jeg det. For kommunen ved, at jeg får noget fra hånden".

Anvender kommunen Viborg pensionisterne og dermed Ulla Brita Gregersen som buffer for senere at overtage nogle af projekterne?

"Nej, vore projekter bliver ikke overtaget af kommunen, men holdningerne i dem smitter af. Ofte ser vi det reproduceret i andre kommuner og andre lande. Den tidligere borgmester i Viborg har udtalt, at jeg har sparet kommunen for millioner af kroner. Det er også lidt 'farligt', men arbejdet kan bruges. Kommunen får jo også megen opmærksomhed, og hvis de gamle i Viborg og andre byer og egne får et bedre liv, er det jo umagen værd.

Flygtningeprojektet f.eks. er kommet med i EUs tidsskrift mod racisme og er udkommet på fire sprog på internettet", siger Ulla Brita Gregersen.

Tværfaglig, længerevarende efteruddannelse i gerontologi

For mange ergoterapeuter, fysioterapeuter og sygeplejersker udgør samarbejdet med, samt omsorg, pleje og behandling i relation til ældre og gamle mennesker, kerneområdet i deres arbejde, og der har gennem længere tid været behov for etablering af en længerevarende efteruddannelse.

Den ældre patient er karakteriseret ved ofte at have langvarige forløb med komplicerede sammensatte behov, og de ældres sundhedsproblemer er ofte så komplekse, at det kræver et tværfagligt og tværsektorielt samarbejde. Danske Fysioterapeuter, Dansk Sygeplejeråd og Ergoterapeutforeningen blev på denne baggrund i 1999 enige om at nedsætte en arbejdsgruppe med henblik på udarbejdelse af en tværfaglig efteruddannelse.

Formålet med efteruddannelsen er, at deltagerne, som skal have minimum to års praksiserfaring,

- erhverver yderligere forudsætninger for at medvirke til at ældre mennesker, raske som syge, nu og i fremtiden får mulighed for at opretholde et værdigt liv
- erhverver øget viden inden for gerontologien og tilhørende fagområder
- erhverver viden og færdigheder inden for gerontologi, således at det samlede tilbud til det ældre menneske udvides og udbygges i spændingsfeltet mellem den professionelle og den ældres ressourcer, ønsker og behov.

Der arbejdes under hele forløbet med et udviklingsarbejde i form af et projekt, der tager afsæt i deltagerens egen praksis.

Efteruddannelsen består af tre moduler af hver én uges varighed tilrettelagt over ca. et halvt år med mellempårer i egen praksis, hvor der arbejdes med projektet. Der afsluttes med 3 opfølgingsdage. De tre moduler samt opfølgingsdagene udgør ca. 140 timer. Tidsforbruget til udviklingsarbejdet samt til hjemmearbejdet i øvrigt er sat til ca. 80 timer ialt. Den samlede efteruddannelses varighed bliver således på ca. 220 timer.

Tilmelding skal ske til Dansk Sygeplejeråd, Vimmelskiftet 38, Postboks 1084, 1008 København K.

Af Inger-Lise Dyrholm

Uddannelsesleder

Besøgsven på 28 år - øh, ja tak!

Samvirkende Menighedsplejers frivillige besøgsvenner gør en forskel. Mange ensomme mennesker har fået nyt indhold i en ellers grå og trist hverdag.

Af Irma Tonnesen

Leder af Samvirkende Menighedsplejers frivillige besøgstjeneste

Samvirkende Menighedsplejer har netop annonceret efter besøgsvenner, og en del unge ringer. Der bliver aftalt en tid for ansættelsessamtale, hvilket er en forudsætning for at blive besøgsven.

"Jeg vil have tid til at besøge et gammelt menneske en gang om ugen – og det er der tid til" fortæller Lene på 28 år engageret på forespørgsel om, hvordan hun kan få tid til at være besøgsven, når hun samtidig har et fuldtidsjob. "Min egen mormor bor langt væk, og jeg savner kontakt med et menneske med livserfaring og med lyst til at fortælle sin livshistorie. Det er så spændende!"

Clara på 88 år ønsker at få en besøgsven, fordi hun ikke mere har familie i Danmark. "En besøgsven på 28 år – hun gider nok ikke høre på alt mit gamle!" Da Clara hører, at det lige præcis er Lenes ønske, lyser hun op i et stort smil, og øjnene glimter. "Vil hun virkelig? Så kan hun jo fortælle mig, hvad der sker i bydelen, for jeg kommer ikke ud, benene kan ikke mere. Måske har hun også lyst til at fortælle mig lidt om, hvordan det er at være ung i dag?"

Lene og Clara har nu kendt hinanden i et halvt år, og de er begge glade for at have mødt hinanden. Claras stemme bliver glad, når hun fortæller om Lenes besøg: "Lene er altid så glad, og så bliver jeg også glad – hun lytter til alt mit, og nogle gange når jeg også at høre, hvad hun har oplevet. Hun hjælper mig med at få nyt tøj. Ja, hun er bare så sød til at hjælpe mig. Ting, som har været uløselige, bliver pludselig mulige. Og tænk – hun er så ung!!! Lene fortæller: "Jeg holder så meget af Clara, så det er en stor glæde at besøge hende."

Unge besøgsvenner

Over halvdelen af Samvirkende Menighedsplejers frivillige besøgsvenner er mellem 21 og 35 år, og som leder af besøgstjenesten oplever jeg ofte en skepsis fra gamle mennesker (besøgsværter), der ønsker en besøgsven, når de får tilbudt et ungt men-

neske. Når jeg så forklarer, hvad det unge menneskes motivation er til at blive besøgsven, og at jeg virkelig kan anbefale vedkommende, - ja så øges interessen hos besøgsværterne. De bliver i langt de fleste tilfælde meget glade for deres unge besøgsven.

Når alt kommer til alt, er det jo heller ikke alderen, der er afgørende for et godt besøgsforhold. Det afgørende er den gensidige lyst og vilje. Det er udgangspunktet. Samvirkende Menighedsplejer stiller naturligvis en række krav til besøgsvennerne, men de gælder uanset om besøgsvennen er ung, midaldrende eller gammel.

Det, at vi har fået unge mennesker med i vores besøgstjeneste, ja i det hele taget besøgsvenner, der stadig er på arbejdsmarkedet, forudsætter en vis fleksibilitet hos alle deltagere. Besøgsvennerne kan som regel ikke love at besøge værten en fast ugedag f.eks. på grund af skiftende arbejdstider. Det har ellers i årevis været almindelig praksis i besøgsarbejde. Som den organisation, der organiserer arbejdet, må vi acceptere, at det er sådan. Vi stiller dog altid det krav, at der aftales besøg fra gang til gang. Besøgsværten skal vide, hvilken dag og hvilket tidspunkt det bliver i næste uge, fordi en del af glæden ved at få besøg også er at kunne glæde sig til næste gang.

Sofie på 94 år kan selv gå et lille smut på gaden ved hjælp af sin rollator. Men i årevis har hun ikke kunnet tage bussen ind på Strøget. Det har hun ellers altid holdt så meget af.

Peter på 34 år har et års tid været besøgsven hos Sofie, og han har gjort det muligt for hende igen at komme på strøgtur. "Peter kan få mig og rollatoren ind i busserne. Han er så tålmodig og siger, at nu skal vi sidde og nyde det lidt på en bænk. Tænk, nu har jeg været ved Storkespringvandet igen, og vi drak kaffe i Scala - det havde jeg aldrig troet, at jeg skulle opleve mere". Sofie er næsten døv, og derfor må Peter altid have blok og kuglepen ved hånden, så han kan skrive det, hun ikke kan høre. Sofie siger: "Efterhånden kender vi hinanden så godt, at Peter næsten kan læse mine tanker!"

Kulturmøde i Karlebo

Otte danske kvinder i alderen 61 til 78 år, som arbejder frivilligt i Ældremobiliseringens netværk Ældre hjælper Ældre, har i to år samarbejdet med 16 tyrkiske kvinder i alderen 22 til 52 år med det formål at kvalificere de tyrkiske kvinder til jobs inden for ældreomsorgen. Det har betydet, at kvinderne på baggrund af en meget mangelfuld skolebaggrund har skullet tilegne sig det danske sprog, viden om dansk kultur, normer og levevis.

Af Jytte Vestesen

Konsulent i Ældremobiliseringen

Vi har arbejdet efter metoden 'reminiscens', det vil sige at genkalde sine erindringer ved brug af ting og sager fra barndommen, skoletiden, ungdommen og voksenlivet med familietraditioner osv. Metoden har vist sig at være særdeles virkningsfuld. Deltagerne arbejdede meget i små blandede grupper, hvor de fik lejlighed til at fortælle om de ting eller oplevelser, der for dem er meget vigtige. Begge parter lærte derved meget om hinandens kultur og levevis, og det opmuntrede i sig selv de tyrkiske kvinder til at anstrenge sig for at tale så meget dansk, at de frivillige forstod dem.

Et to-dages ophold på Tisvilde Højskole, hvor der bl.a. blev arbejdet med en case omkring pleje og omsorg for ældre, som blev opført som rollespil, var en meget spændende måde at leve sig ind i hinandens kulturer på, men det gav også et realistisk indblik i den nuværende pleje af ældre.

Vi har arbejdet intenst med at træne de tyrkiske kvinder inden for tre områder: indkøb, gå tur med en ældre og besøge ældre i eget hjem.

At hjælpe andre med at købe ind er ikke så ligetil en sag, når man kun har gået få år i skole. Vi har trænet i små 3-mands grupper, og de har bl.a. arbejdet med indkøb af vaskepulver og brød til en ældre dame, der er blind. Det kræver i det mindste, at det er muligt at kommunikere rimeligt på dansk: hvilken butik? Hvilket brød/vaskepulver? Til hvilke priser?

At gå tur med en ældre kræver ligeledes, at snakken går på turen om dagligdags oplevelser og selvfølgelig også om de oplevelser, turen byder på. For eksempel at plukke en buket markblomster undervejs.

Formålet med at arbejde på denne måde var at give de tyrkiske kvinder indsigt i og føling med de ældres forhold i Danmark: kultur, levevis og deres egne ønsker for dagligdagen. Kvinderne kender kulturen omkring ældreplejen i Tyrkiet, nemlig at det er ældste søn og svigerdatter, der har pligt til at passe de gamle.

Sådan fungerer det ikke for de tyrkiske familier, der er flyttet til Danmark. Vi må derfor forudse, at der for de etniske ældre efterhånden kan opstå en stor ensomhed, da de ikke, som de forventer, bliver passet af herboende børn, og ikke kender ældre danskere, som de kan have fællesskab med. Bl.a. derfor regner vi da også med, at hovedparten af gruppen kommer til at arbejde med ældre enten i faste jobs eller som frivilligt arbejde.

Vores erfaringer er, at et fælles projekt bestående af tyrkiske kvinder, der er under uddannelse og frivillige danske kvinder, er en rigtig god kombination, og at begge parter får stort udbytte af samværet. De frivillige har gjort et stort og flot stykke arbejde, og de har oven i købet nævnt, at det måske er dem, der får mest fornøjelse ud af samværet. Til gengæld har så 14 ud af de 16 tyrkiske kvinder, på trods af knubs, store sår og blå mærker, lært at cykle!

Ældre i frivilligt socialt arbejde

*Ældre er en stor ressource i Dansk Røde Kors' frivillige sociale arbejde.
De er mange, de har tid og har et ønske om en aktiv alderdom.*

Af Anne Mertz

Chef for national afdeling i Dansk Røde Kors

Åse er 62 år. Hun er netop gået på efterløn efter 45 års arbejde i den lokale kommune. Åses mand døde for et år siden, hendes datter, svigersøn og to børnebørn bor i Sverige, men hun har et par gode veninder, som hun ofte ser. Hun er glad for livet, og synes hun har meget tid og mange kræfter tilovers, som hun kan bruge til at gøre noget for andre. Den lokale Røde Kors-afdeling i Åses hjemby kan fortælle, at de mangler besøgsvenner, at hun kan blive frivillig i genbrugsbutikken eller være med i nørklegruppen. I alle aktiviteterne er der mulighed for at mødes med andre jævnaldrende kvinder, samtidig med at de yder et stykke frivilligt socialt arbejde til gavn for isolerede mennesker i Danmark og nødlidende verden over.

Åses baggrund og indgang til Dansk Røde Kors er en typisk

Dansk Røde Kors har ca. 6000 besøgsvenner, 4000 nørkledamer og 3500 frivillige i genbrugsbutikkerne. Størstedelen af de frivillige i disse aktiviteter er kvinder - ældre kvinder. I nogle af Røde Kors' andre aktiviteter, som for eksempel flygtningearbejdet, de særlige møbelgenbrugsbutikker og i arbejdet med at støtte ofre for kriminalitet og vold, er der også mandlige frivillige. Men i det frivillige sociale arbejde generelt - og på de lettere frivilligområder i særdeleshed - er den frivillige oftest lig med en kvinde.

Årsagen skal nok findes i, at det sociale felt traditionelt har været 'kvindelands'. Der føles derfor velkendt for mange ældre kvinder at yde en frivillig social indsats ved at besøge andre ældre, strikke tøj til fattige børn ude i verden eller være aktiv i en genbrugsbutik.

historie. Især de lidt lettere frivilligområder som besøgstjenesten, genbrugsbutikker og nørklegrupper rummer mange ældre frivillige. Frivillige som er på efterløn, pension eller er hjemmegående.

To sider af samme sag

Der er to sider af frivilligsagen. Dels gør man noget for andre. Dels gør man noget godt for sig selv. Ved at gå ind i frivilligt socialt arbejde er det ikke alene andres ensomhed, man afhjælper, men også sin egen. At være sammen med andre frivillige giver nye netværk og en følelse af, at der er brug for en.

Forskellen på besøgsvennen og besøgsmodtageren er ofte ikke stor, når det handler om alder og interesser. Det er i mange tilfælde ældre, der hjælper andre ældre, som af en eller anden grund er ensomme eller har svært ved at færdes alene uden for eget hjem. Da besøgsvennen og besøgsmodtageren sættes sammen efter interesser og holdninger, opstår der i kølvandet på aktiviteten nye venskaber.

Flere ældre vil yde en indsats

Der bliver flere og flere ældre, friske ældre, som er bevidste om at ville gøre en indsats. Og i en tid med ensomhed og manglende sociale netværk som samfundets største sociale udfordring er de fortsat meget velkomne i Røde Kors' frivillige sociale arbejde.

Den medmenneskelige omsorg, de ældre frivillige repræsenterer, kan aldrig erstattes af det offentlige. Medmenneskelig omsorg udspringer netop af lyst, og et forhold mellem mennesker bliver aldrig ligeværdigt, hvis man får besøg af en professionel "omsorgsmedarbejder", som oven i købet vil være nødt til at skæve til uret for at overholde tidsplanen. Det offentlige system kan ikke være menneskers netværk, og derfor har såvel unge som ældre frivillige en nøglerolle i løsningen af de sociale problemer i dagens Danmark.

Ensomhed i alderdommen

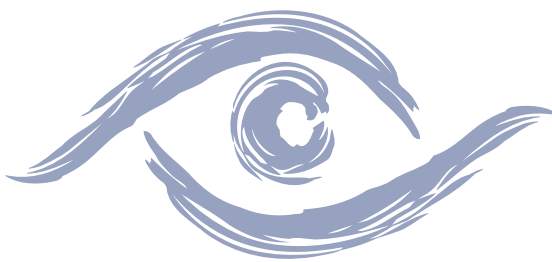
Ældre menneskers ensomhed som praktisk indsatsområde er i fokus i et projekt som vil forsøge at trænge ind bag den såkaldte 'akkumulerede fortvivelse' og - som Dronningen sagde i sin nytårstale - "den ensomhed som trives i det skjulte og rammer så mange".

Af Jesper Wégens

Seniorforsker ved Gerontologisk Institut

Publikationen er på 67 sider og koster 60 kr. incl. moms + 20 kr. eksp.
Den forhandles af Gerontologisk Institut, Aurehøjvej 24, 2900 Hellerup. Tlf. 3940 1010,
fax 3940 4045, e-mail: geroinst@geroinst.dk

I efteråret 2000 afholdt Ældre Fonden en forskerkonference om ensomhed. Til grund for konferencen lå Fondens ønske om at koncentrere sig om arbejdet med at afhjælpe ensomhed for ældre; og Fonden havde derfor anmodet Christine E. Swane om en oversigt over bestående viden på området. På baggrund heraf fremlagde cand. scient. pol. Holger Højlund på konferencen sin rapport 'Ældre og ensomhed: En oversigt over teori og forskning'. Rapportens konklusioner og den efterfølgende diskussion viste nødvendigheden af en afklaring af begrebet ensomhed specifikt i forhold til ældre. Listen over tilknyttede begreber og sammenhænge med sociale og psykiske faktorer og livsbegivenheder viste sig at blive lang. Yderligere blev der under konferencen påpeget et behov for videnskabelige undersøgelser med henblik på en dybere og en mere nuanceret forståelse af ensomhedens årsager, natur og eventuelle afhjælpning. Rapporten, inklusive en oversigt over konferencens hovedresultater, udkommer sommeren 2001 som nr. 6 i Skriftserien fra Gerontologisk Institut.

Besøgsvenner – og mulige alternativer

Et direkte udslag af Ældre Fondens interesse for at øge viden om ensomhed er et tilsagn om støtte til et toårigt forskningsprojekt ved Gerontologisk Institut med titlen 'Ensomhed i alderdommen - Besøgsvenner og mulige alternativer'. Projektet ledes af Christine Swane og gennemføres i samarbejde med Røde Kors' besøgsvennetjeneste.

Som det er nu, er afhjælpning af ensomhedsproblemer i høj grad overladt til frivillige, sociale organisationer. Hvis man derfor vil vide noget om, hvordan ensomhed opleves af ældre, hvordan den søges afhjulpet, og hvilke muligheder og begrænsninger en sådan indsats har, er det en god ide at tage udgangspunkt i en besøgsvenneordning.

Projektet vil derfor anskue ensomhed i et perspektiv, der indbefatter både besøgsvenner og ældre besøgsmodtagere i eget hjem. I tillæg hertil vil også medarbejdere og ledelse i Røde Kors blive inddraget. For netop at fremme en dybere og mere nuanceret forståelse af ensomheden blandt ældre og mulighederne for at afhjælpe den, skal projektet først og fremmest belyse tre sider af den frivillige indsats:

- Baggrunden for *besøgsmodtagernes henvendelse* til den frivillige organisation.
- Baggrunden for *besøgsvennernes indsats*.
- *Organisationens baggrund* for at deltage i afhjælpning af ensomhed hos ældre.

Foruden det centrale fokusområde, besøgsvenneordningen, omfatter projektet:

- En belysning af *andre sider af den frivillige organisations virke*, som kan have betydning for afhjælpning af ensomhed blandt ældre.
- *En landsdækkende kortlægning* af former for frivilligt socialt arbejde i Danmark, som enten er rettet mod ensomme ældre og/eller hvori ensomme ældre deltager.

Metoder og resultater

Projektet baseres overvejende på kvalitative data, hvilket giver flere fordele. *For det første* er det muligt at indfange mange aspekter af ensomhed, af måder at mestre ensomhed på, af indsatsformer og af effekter og konsekvenser. *For det andet* giver det mulighed for at indfange aspekter af ensomhed, som den opleves af ældre mennesker – dvs. set ud fra deres eget perspektiv. *For det tredje* gør disse to første indfaldsvinkler det muligt at indkredse og forstå nogle af ensomhedens grundbetingelser relateret til alderdommen. Hertil inddrages relevante teorier fra gerontologi, psykologisk livsløbsteori mv.

Dataindsamlingen sker i form af kvalitative forskningsinterview med hjemmeboende besøgsmodtagere og besøgsvenner (ikke nødvendigvis sammenhørende) knyttet til fire lokalområder i Danmark.

Med henblik på at klarlægge de organisatoriske rammer omkring det frivillige arbejde interviewes et antal ledere i Røde Kors' hovedkontor samt en række lokale aktivitetsledere.

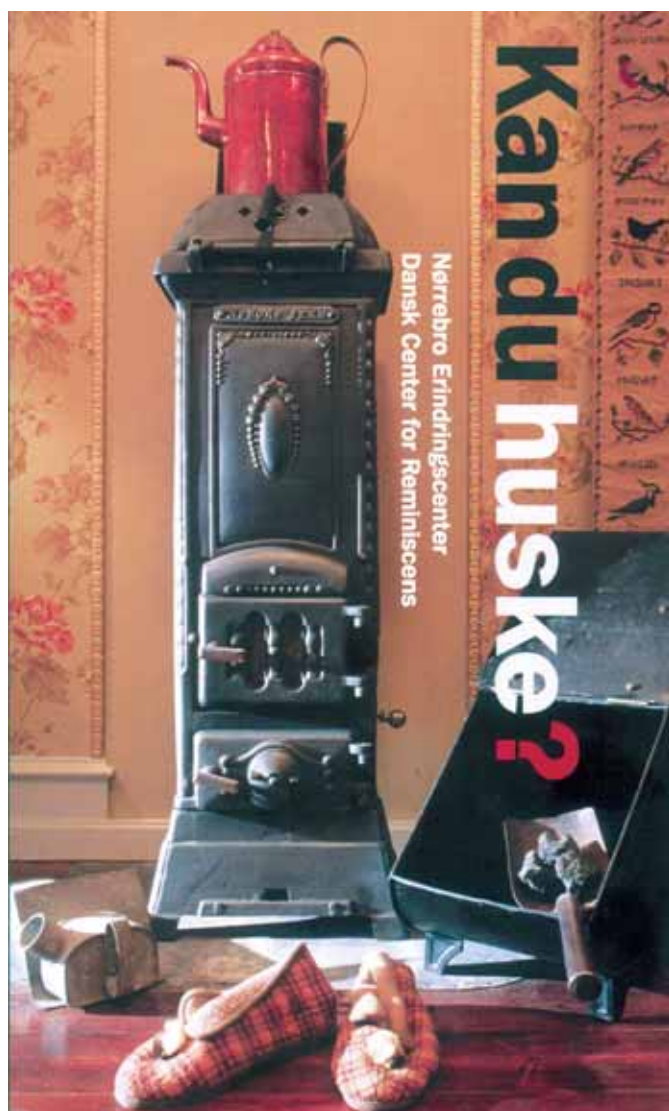
Projektets overordnede resultat bliver en rapport som sammenfatter nuværende og fremtidige behov og muligheder i arbejdet på at afhjælpe egen og andres ensomhed. Et kardinalpunkt er her barrierer for rekruttering af besøgsvenner. Rapporten munder ud i anbefalinger til den fremtidige indsats, herunder forslag til alternative former for indsats. Den er planlagt til udgivelse i foråret 2003 i forbindelse med en afsluttende konference, men allerede i efteråret 2001 stiles der imidlertid mod at have de første (del)resultater fra interviewene med besøgsvenner og besøgsmodtagere. På en midtvejskonference Ældre Fonden afholder d. 21. november i tilknytning til FNs frivillighedsår vil de blive fremlagt med henblik på diskussion af tendenser i materialet og udpegning af fokusområder for den resterende del af projektet.

Livets mange historier

I disse år breder arbejdet med livshistorier sig til en lang række områder. Det gælder bl.a. ældre, børn og unge, revalidering, flygtninge og særforsorg. Temaet indgår også i en del forskning hvor der gøres brug af kvalitative interview.

Af Christine E. Swane

Leder af Gerontologisk Institut

Den 21.-22. maj 2001 afholdt Gerontologisk Institut i samarbejde med Dansk Gerontologisk Selskab og Nørrebro Erindringscenter – Dansk Center for Reminiscens konferencen 'At bruge sit livs historie'. Formålet var at give praktikere og forskere fra forskellige fagområder, med oplæg fra bl.a. pædagogik, tv og ældreforskning, mulighed for at udveksle viden om brug af livshistorier.

At fortælle om sit liv

Hvad er livshistorier? De fleste forbinder ordet med det at skabe et rids over det hidtidige liv: fødsel, hvor og hvornår, opvækst og skolegang, uddannelse, etablering af voksenlivet i familie- og arbejdsmæssig henseende, pensionering, tab af vigtige personer, måske sygdom, boligskit osv. Som perler på en snor kan den enkeltes historie opdeles i begivenheder der indplaceres kronologisk i livsløbet.

En sådan skabelon bruges ofte i nedskrevet form i ældreplejen, hvor man fx udfylder et "livets træ" med oplysninger om familie, interesser, hidtidigt arbejde mv. – ved hjælp fra den pågældende selv og ofte pårørende. Herved får omgivelserne stikord til at komme i kontakt med den pågældende som måske ikke længere selv kan "fortælle sin historie".

Denne form for brug af livshistorien yder imidlertid ikke retfærdighed til det grundlæggende vigtige, nemlig at selve det at fortælle om sit liv – og at blive lyttet til – er en måde at fastholde sin identitet som menneske. På ældreområdet er der behov for at sætte gang i fortællingerne, og for at tage også de menneskers historier alvorligt hvis ord ikke flyder så let, fx mennesker med afasi eller demens. Her er et nedfældet "livets træ" ikke fyldestgørende. Der bør til stadighed gives mulighed for at sætte flere grene og blade på træet.

Store og små historier

Der er ikke taget patent på begrebet livshistorie. Vi fortæller om vores liv gennem et utal af historier om bestemte episoder, følelser eller overvejelser i livet. I arbejdet med livshistorier kan man fx vælge at sætte fokus på vanskelige og negative erindringer som må bearbejdes og 'opløses' for at personen kan blive mere hel, hvilket kræver en psykoterapeutisk baggrund hos tilhøreren. Man kan også sætte fokus på positive erfaringer og erindringer, og her kan alle være med. De positive fortællinger skaber energi og glæde hos den enkelte – og hos meddeltagerne i fx en erindringsgruppe eller samværsgruppe. Bestemte temaer kan tages op og danne udgangspunkt for fortællingernes videre udvikling.

Minders overskridelse af tid og rum

Uden tilhører, ingen fortælling. Enhver fortælling er på denne måde en dialog da det har en afgørende betydning hvem man fortæller til. – Men hvad så med minder som ofte foregår i det indre? Her er man faktisk både fortæller og lytter på en og samme tid. Man er selv den der anerkender, stiller spørgsmål – tænker og føler videre. Mange ældre mennesker har stor fornøjelse af at mindes mennesker der har betydet meget for dem, også selv om de er døde. Minder – og fortællinger – kan til tider næsten overskride den adskillelse i tid og rum vi som individer og generationer lever med.

Brug af livshistorien er på vej frem på ældreområdet gennem fx erindringsværksteder, brug af huskekasser, sansehaver og andre former for reminiscensarbejde, hvor minderne bruges til at give nyt liv i hverdagen. Når man fortæller om sig selv og sit liv, giver man andre mennesker indblik i hvad man synes er betydningsfuldt, i ens eget liv og i samfundet. Når man fortæller om "...den gang da", sammenligner man tidligere oplevelser med hvordan verden og livet opleves her og nu, ofte med et kig ind til drømme og håb for fremtiden.

Med den igangværende 'individualisering' og 'humanisering' i det professionelle og frivillige arbejde med især syge og svækkede ældre mennesker, er denne proces helt nødvendig. Ellers har man kun den generaliserede viden og forestillinger at gå ud fra.

Litteratur:

Anne Leonora Blaakilde: *Den store fortælling om alderdommen*. København: Munksgaard 1999.

Birthe Juhl Clausen, Jørgen Lauritzen: *Livshistorier i pædagogisk arbejde*. Brøndby: Semi-forlaget 2000.

Ken Heap: *Tal med mig*. Frederikshavn: Dafolos forlag 2001.

Marianne Horsdal: *Livets fortællinger: en bog om livshistorier og identitet*. København: Borgen 1999.

Marianne Horsdal: *Vilje og vilkår*. København: Borgen 2000.

Klager over beskåret hjælp skal have opsættende virkning

Klagerådene ønsker brugerkredsen og arbejdsområdet udvidet, lige som der peges på behovet for juridisk bistand og mere uddannelse, fremgår det af en landsdækkende undersøgelse.

Af Anne Brockenhuus-Schack

Kommunikationsmedarbejder ved videnscentret

Klager over beskæring i hidtil ydet hjælp skal have opsættende virkning, indtil de er færdigbehandlet af klagerådet og under en evt. ankesag i de tilfælde, hvor klagerådet har givet klageren medhold. Klagerådernes brugerkreds skal udvides til at omfatte alle beboere på plejehjem samt de nærmeste pårørende, og rådernes kompetence skal udvides til at vedrøre visitation til plejebolig, genoptræning samt tildeling af personlige hjælpemidler. Dette er blot nogle af de anbefalinger til lovrevision og/eller styrkelse af den administrative praksis, der kan udledes af den landsdækkende spørgeskemaundersøgelse, som Sammenslutningen af Ældre-råd i Danmark, har foretaget af klagerådernes virksomhed.

Der er i Danmark 279 klageråd og hvert råd består af to kom-

munalbestyrelsesmedlemmer samt fire medlemmer, der er udpeget af ældrerådet og invalideorganisationerne. Klagerådernes formål er: at drøfte, vurdere og videreformidle klager over afgørelser om tilbud efter § 71 og 72 i lov om social service, at følge udviklingen på området og at medvirke til, at opgaverne løses i overensstemmelse med kommunalbestyrelsens målsætninger. Klagerådene har ikke kompetence til at omgøre konkrete enkeltsager, men kan alene henstille til kommunalbestyrelsen at ændre den tidligere truffne afgørelse. Endvidere kan klagerådene i mere generelle spørgsmål vedrørende hjælp og personlig pleje mv. udtale kritik og foreslå ændringer på området.

Undersøgelsen dækker perioden 1. januar 1997 til 1. oktober

1999, og svarprocenten var på 78,5 pct. (svarende til at 219 klageråd deltog). Af undersøgelsen fremgår det, at klagerådene:

- arbejder hurtigt
- er et effektivt filter for både kommuner og sociale nævn ved at forbygge skriftlige klager
- træffer afgørelser, som de sociale nævn overvejende er enig med klagerådene i
- har store forskelle i arbejdsomfang
- fungerer som samarbejdspartner for såvel hjemmehjælpsmodtagere som ledere og politikere i kommunen
- har betydning som nærdemokratisk retssikkerhedsinstans
- er med til at fastholde serviceniveauet i kommunerne
- og endelig at klagerådsmedlemmerne efterspørger viden, uddannelse, erfaringsdeling og øget kompetence.

Mht. behandlingstiden ligger den på 4 uger for 62 pct. af klagerådene, og i løbet af højst 12 uger har 96 pct. færdigbehandlet alle sager. Syv klageråd har dog haft sager, hvor ekspeditionstiden lå mellem 13 og 26 uger.

Kun få anker

Klagerådene får betydeligt flere henvendelser, end der udmøntes i klager. I over en tredjedel af tilfældene har klagerådene givet klagerne helt eller delvist medhold, mens de i de resterende tilfælde ikke har givet klageren medhold. I betydeligt omfang accepteres klagerådenes/kommunernes afgørelser, hvilket betyder en aflastning for kommunerne. Kun 18-20 pct. af klagerne er efter 1.7. 1998, hvor der blev mulighed for anke, gået videre til de sociale nævn, og i undersøgelsen understreges det, at dette er »et markant andet billede af klagerådenes afgørelser end det, der har været tegnet i medierne«.

Klagerådene beskriver selv, at deres funktion har medført, at kontakten til hjemmehjælpsmodtagere er forbedret. Samtidig er kontakten til politikere, personale og ledere blevet forøget. De væsentligste funktioner for rådene er at bistå ældre, der føler sig forkert behandlet, sikre hurtig sagsbehandling, forebygge at der

opstår klager og følge udviklingen på området. Arbejdet er kendetegnet af en personlig kontakt præget af tillid og uvildighed, og det er rådernes force, at de har lokalkendskab, giver mulighed for personlig samtale, samt at de kan reagere hurtigt.

Især fire områder fremhæver medlemmerne af klagerådene som værende af betydning: Retssikkerhed for brugerne, dialog med alle implicerede parter, forebyggelse af klagesager og fastholdelse af kommunernes serviceniveau.

Der er i klagerådene udbredt ønske om en opkvalificering af såvel de medlemmer, der kommer fra ældrerådene, som af de kommunalpolitikere, der har sæde i klagerådene. Medlemmerne efterspørger især viden og uddannelse inden for jura, den kommunale praksis, klagerådets organisering samt øget kompetence. På denne baggrund anbefales det, at klagerådene får ret til uvildig juridisk og anden bistand samt til en grundindføring i området. Klagerådene skal således have ret til uddannelse.

Endvidere anbefales det, at klagerådets udtalelse automatisk vedlægges øvrige relevante sagsakter, og at Den Sociale Ankestyrelse rundsender principafgørelser til samtlige klageråd. I tråd hermed skal samtlige sociale nævn orientere respektive klageråd om deres afgørelser i ankesager. Endelig bør der udarbejdes en håndbog for klagerådsmedlemmer og fastsættes kvalitetsstandarder for klagebehandling i de enkelte kommuner.

Undersøgelsen, der har titlen 'Nærdemokrati og retssikkerhed for hjemmehjælpsmodtagere' koster 60 kr. Den kan rekvireres hos Sammenslutningen af Ældreråd i Danmark, tlf. 3397 2610 eller fax 3397 2616.

**På Ældre Sagens hjemmeside
www.aeldresagen.dk
findes link til samtlige klageråd, bortset fra
de kommuner, der ikke har en hjemmeside**

Pligtlæsning for alle i og omkring ældresektoren

Videnscentret har i anledning af dets jubilæum taget initiativ til udgivelsen af antologien med titlen 'Ældreomsorg - management eller menneskelighed?' Titlen antyder et 'enten-eller' men indholdet lægger op til en langt mere nuanceret diskussion af centrale begreber i den danske velfærdsdiskussion som kvalitet, styring og omsorg.

Af Claus-Arne Hansen

Lektor v. Den Sociale Højskole i København

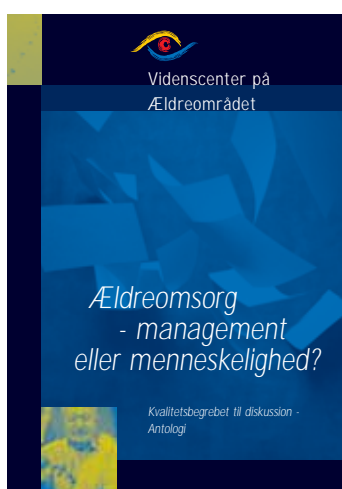
Antologien indledes af bogens redaktør Dorte Høeg med en kort diskussion af kvalitetsbegrebet og munder ud i en række grundlæggende spørgsmål om professionalisering og især kvantificering af omsorgsarbejdet. Indirekte rejser spørgsmålet om omsorgens ret til at være ineffektiv i traditionel økonomisk og kortsigtet forstand. Kvalitetssikring er som det praktiseres i dag underlagt det målelige regime og gør det endog meget vanskeligt at tale om helhedssyn i det praktiske omsorgsarbejde.

De efterfølgende kapitler tager ikke eksplicit afsæt i disse fortrinlige indledende drøftelser, men tager fat i forskellige tilgange til managementdiskussionen, fra den brede og overordnede diskussion om styring af velfærdssamfundet, herunder politikernes rolle i denne styring, til konkrete beskrivelser og vurderinger af forskellige former for kvalitetsstyring.

En svaghed er det, at management ikke nærmere defineres men blot henvises til som en higen efter det kvantificerbare. Det giver desværre en ringe fornemmelse af hvorfor der er så megen fokus på management, ikke bare i Danmark men i stort set alle lande vi normalt sammenligner os med.

Bent Rold Andersen drager paralleller til kernefysikken: Ved at iagttage og måle påvirker man det man ønsker at måle. Det gav problemer for kernefysikken, som (ifølge BRA) opgav denne tilgang. Men sagen er jo inden for management-paradigmet, at målsætningen - implicit og sjældent direkte formuleret - netop ikke blot er at måle og registrere det der sker, men netop at påvirke det der måles. Med andre ord forsøger man netop at ændre ældresektorens medarbejdere ved at måle deres aktiviteter. Denne tilgang til offentlig styring af velfærds-Danmark kan man få et indblik i, ved at læse publikationer fra de institutioner i Danmark, der sætter den styringsmæssige dagsorden: Finansministeriet og Kommunernes Landsforening.

Bent Rold Andersen og i et senere kapitel Holger Højlund viser med eksemplet 'Fælles Sprog' - som Socialministeriet og KL har sat

i værk - meget illustrative eksempler på de paradokser som opstår, når man på samme tid vil ensartethed og styring og samtidig fagligt baserede helhedssyn og den ældre i centrum.

Andre af antologiens forfattere har en mere organisations-intern synsvinkel på kvalitet og kvalitetsstyring. Hermed bidrager antologien til en mere konkret forståelse af, hvad management kan være i den daglige praksis. Samtidig er det symptomatisk, at de forfattere der selv beskæftiger sig med og direkte anvender disse styringsredskaber faktisk er begejstrede for disse værktøjer; man har noget at styre efter. Men som læser sidder jeg tilbage med en undren, som minder om antologiens afsluttende bemærkning fra Marta

Szebehely, docent ved Stockholms Universitet: "Hvis man koncentrerer sig om det, som er let at måle og muligt at ensrette, hvad sker der så med de aktiviteter, som ikke lige så let lader sig måle og standardisere?"

Samlet er denne antologi befriende læsning: Der søges ikke tegnet et sort-hvidt billede med skurke og helte. I stedet gives et mange-facetteret billede af såkaldte moderne styringsformers konsekvenser for ældreomsorgen i Danmark. Antologien kan og bør derfor være medvirkende til en videre og meget tiltrængt offentlig diskussion af kvaliteten af omsorgen og de styringsformer som det decentraliserede velfærdsdanmark ledes efter. Et velfærdssamfund som jo bl.a. er karakteriseret ved en såvel opgavemæssig som økonomisk decentralisering, som har medført at institutionsledere i dag i stigende grad varetager rollen som cheffadministratorer med såvel lyst som evner inden for kvalitetsstyring.

Derfor: Denne antologi er pligtlæsning for alle der arbejder med eller er en del af ældreomsorgen.

Bogen kan købes hos videncentret.

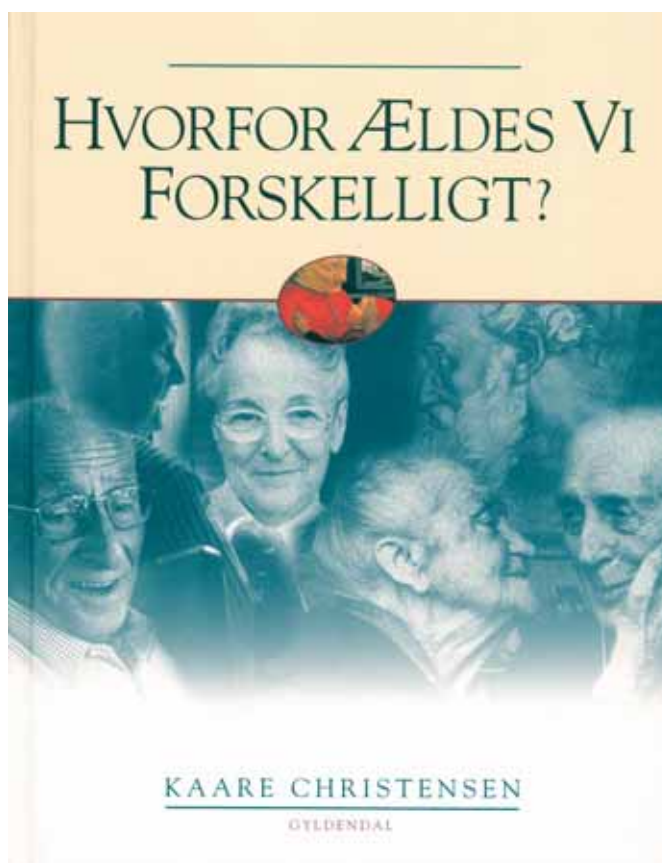
Konferencen Management eller menneskelighed? gentages i Kolding den 1. oktober 2001. Se www.aeldreviden.dk under Nyheder

Aldringsprocessen

Hvori ligner mennesker og biler hinanden? Eller bananfluer, hvepse, orme og gær? På den måde aldringen sker på, lyder det korrekte svar. Og i at denne aldring fordobles med en konstant hastighed. Denne oplysning kan man finde i forskningsprofessor i aldersforskning ved Syddansk Universitet i Odense, dr. med. Kaare Christensens underholdende og let læste bog.

Af Anne Brockenhuus-Schack

Kommunikationsmedarbejder ved videnscentret

Aldring er en meget kompliceret proces, eller rettere en lang række meget komplicerede processer, der foregår på både molekylær-, celle-, organ-, individ- og befolkningsniveau. Disse niveauer er ikke uafhængige af hinanden, men påvirker og modificerer hinanden. Men lad os gå tilbage til hastigheden af aldringen. Opdagelsen blev gjort af den britiske aktuar Benjamin Gompertz i 1825, hvorfor den er blevet kaldt Gompertz' lov. Ifølge ham vokser dødeligheden ikke med en konstant hastighed med alderen, men hastigheden fordobles hvert ottende år. Det betyder, at det er dobbelt så 'farligt' at være 50-årige som at være 42-årig osv.

Indtil for få år siden mente man, at Gompertz' lov også gjaldt for personer over 80 år - dog uden at have undersøgt det særligt nøje. I 1990 begyndte en international forskergruppe ved Odense Universitet at indsamle troværdige data for dødeligheden blandt de allerældste fra mere end 30 industrialiserede lande. Resultatet viste, at dødeligheden for de allerældste bøjede af til et niveau,

der var lavere end forventet, og der var også en tendens til at dødeligheden begynder at falde ved ekstremt høj alder - 110 år og derover. Noget tilsvarende har kunnet påvises inden for visse insekter, orme og gær, omend der selvsagt er tale om kortere tidsforløb. For alle gælder det, at kurven bøjede af ved de 'ekstremt' længe-levere. Det viser sig også, at forskellige bilmærker følger Gompertz' lov i 'alderen' - fra 0 til 10 år - for derefter at bøje af ved ekstreme aldre - 15 år og derover.

Ifølge Kaare Christensen er en fremherskende aldringsteori, at reparationsevnen, som aftager med alderen, er en helt central mekanisme i aldringsprocessen. Men også at en vis form for stress tidligt i livet, kan have betydning for livslængden. I øvrigt er der mere end 300 teorier om, hvorfor vi ældes.

Kaare Christensen: 'Hvorfor ældes vi forskelligt?'
København: Gyldendal, 2000.

INDHOLD:

Kroppen og det levende ord	2
Tværfaglig, længerevarende efteruddannelse i gerontologi	4
Besøgsven på 28 år - øh, ja tak!	5
Kulturmøde i Karlebo	6
Ældre i frivilligt socialt arbejde	7
Ensomhed i alderdommen	8
Livets mange historier	10
Klager over beskåret hjemmehjælp	12
Pligtlæsning for alle i og omkring ældresektoen	14
Aldringsprocessen	15
Alle de år efter fødsel	16

Alderens nye sider

ISSN 1397-2472

Oplag: 1.300 eks.

Udkommer 4 gange årligt

Pris 150 kr.

Kan frit citeres med
angivelse af kilde

Redaktion:

Anne Brockenhuus-Schack

Dorte Høeg

Elisabeth Porse

Redaktionen er afsluttet

1. juni 2001

Deadline for næste nummer

29. august 2001

Afleveres til postvæsenet

24. september 2001

Videnscenter på Ældreområdet

Aurehøjvej 24

2900 Hellerup

tlf 39 40 10 10

man.-fre. 9.30-15.30

fax 39 40 40 45

mail@aeldreviden.dk

www.aeldreviden.dk

Alle de år efter fødsel

Årets logo på forsiden af Nyhedsbrevet er det japanske tegn for alder eller 'alle de år efter fødsel', og det er udvalgt til os af Professor Toshiaki Muraki, Ibaraki Prefectural University of Health Sciences, Japan.

Af Annette Johannesen

Redaktør af videncentrets Forebyggelsesforum

Japan har verdens højeste gennemsnitslevealder, og i år 2025 forventer man, at hver fjerde borger vil være over 65 år. En proportion, der aldrig før er set i historien.

Desuden ønsker flere og flere kvinder at gøre karriere, og de vender sig bort fra det traditionsbundne familiemønster, hvor de udover at passe hjemmet og børnene, også har skullet passe familiens syge gamle.

For at ruste sig til disse fremtidige vilkår (også kaldet 'Silver Society'), har den japanske regering i 1989 og i 1995 igangsat meget omfattende planer for udviklingen af indsatsen på ældreområdet ('Gold Plan og New Gold Plan'). Planerne er tydeligt inspirerede af nordiske modeller: Man ønsker at udvikle et samfund, hvor ældre skal kunne bevare værdighed og et selvstændigt liv, selv med fysiske eller mentale handicap. Der skal kunne tilbydes pleje og omsorg til alle som behøver det, og de ældre skal hjælpes på en måde, der støtter et fortsat selvstændigt liv.

• Besøg vores hjemmeside www.aeldreviden.dk med en stor samling af tekster og tal om aldring og ældre, mange links til andre relevante sider på internettet, lister over arrangementer i ind- og udland og lister over de nyeste bøger på området.

• Husk tilmelding til vore ugentlige 'Noter' på noter@aeldreviden.dk

• Vores senest udgivne bog 'Ældreomsorg – management eller menneskelighed? Kvalitetsbegrebet til diskussion' er en antologi på 130 sider, koster 135 kr. incl. moms. + 30 kr. i eksp. og bestilles hos videnscentret

• Et abonnement på 'Alderens nye sider' koster 150 kr. for en årgang på 4 numre. Ønskes flere eksemplarer til samme adressat koster eksemplar 2, 3, 4...50 kr. Bestilling på tlf. 39 40 10 10 eller e-mail: mail@aeldreviden.dk.